

УДК 373.3:808.5

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2020-96-3-203-213>

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК ПОКАЗНИКА ЇХ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ

А. К. Раду

ORCID 0000-0002-7374-8162

С. С. Рашидова

ORCID 0000-0002-2573-4276

З огляду на те, що основним завданням сучасної шкільної освіти визначено формування в учнів ключових компетенцій, найважливішою з яких є комунікативна, акцентовано, що робота з формування і становлення особистості відбувається через спілкування і починається з розвитку мовлення уже в сім'ї, далі в дитячих освітніх установах, продовжується в загальноосвітній і старшій школах.

У статті розглянуті особливості формування культури мовлення у молодших школярів як показника і складової культури спілкування. Доведено, що культура мовлення і культура спілкування не існують одна без одної. Культура мови передбачає дотримання мовцем вимог володіння правилами вимови і слововживання, вміння вдаватися до виразних мовних засобів з урахуванням цілей і завдань мови. Разом із тим, культура мовлення розкриває не тільки нормованість і багатство мови, а й загальну культуру людини, її вихованість, тактовність, толерантність до інших тощо, вона стає відображенням культури спілкування.

Авторами представлено актуальний погляд на вивчаєму проблему в педагогічній науці; розкрито якісні характеристики культури мовлення; представлені практичні шляхи формування і розвитку мовленнєвої культури.

Наголошено, що педагогічна робота по формуванню культури мовлення учнів молодших класів складається з розвитку мовного слуху; вироблення літературної вимови; поповнення словникового запасу; освоєння комунікативної і етичної сторони мови (Дерев'янка); і відбувається через певну систему завдань, вправ, методів і форм (деякі з них представлені в поданій статті). Зміст занять будується через: обговорення актуальних життєвих проблем; використання ігрових технологій; індивідуальну роботу і роботу в парі, в діалозі; завдання на пошук помилок, порівняння і

зіставлення; творчі завдання на розвиток уяви, фантазії (створення казок, оповідань, творче читання тощо). Такі форми і методи сприяють не тільки розвитку пам'яті, а й логіки, аналітичного і образного мислення, вчать слухати, висловлювати думки, вчать взаєморозумінню, толерантності і співтворчості.

Ключові слова: культура мовлення, мовна культура, культура спілкування, молодші школяри.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Культура спілкування – це особистісна інтегрована якість, складовою частиною якої є не просто система передачі інформації, а такий її стан, коли відбувається перетворення в іншу якість (іншу сутність) на основі проєктування та організації діалогу, диференціації, інтеграції знань та ін. Разом з тим, культура спілкування завжди передбачає взаємодію її носіїв, і в цьому аспекті набуває особливої гостроти проблема взаємодії мови, мислення і культури, особливо в ситуації багатомовності й двомовності як одного із шляхів здійснення міжкультурної комунікації. Як будь-яке філософське, соціальне, психолого-педагогічне явище, культура виконує ряд функцій, хоча однією з найбільш значущих є нормативна функція. Культура створює необхідні умови, формує середовище, в якій опрацьовуються специфічні людські стани, відносини і вчинки, соціалізується кожна окрема особистість в пору її дорослішання. У дорослому своєму житті люди дотримуються вироблених культурних навичок і передають їх новим поколінням. З точки зору сучасної науки про розвиток культури мовлення основні її компоненти удосконалюються самостійно, усвідомлено, наприклад, читання не зводиться тільки до розкодування тексту, озвучення чужої мови, а являє собою свідоме спілкування з метою пізнання себе, визначення траєкторії власного розвитку. Стратегія становлення дитини, здатної цінувати мистецтво слова, в початкових класах продуктивна і відповідає завданням сучасного навчання. Проблема полягає в тому, що у дітей ще не з'явилася потреба дотримуватися високих зразків усного та писемного мовлення. У зв'язку з чим є необхідним пошук шляхів, якими учні будуть прагнути до розвитку мовлення, формування культури спілкування, до засвоєння пам'ятників світової й вітчизняної культури як частини загальної культури особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Спілкування як діяльність розглядають у своїх працях відомі психологи Б. Ананьєв, М. Каган, О. Леонт'єв. Різні аспекти проблеми спілкування досліджували українські вчені Н. Дерев'янка (2004), О. Проценко (2004), М. Більдіна (2014). Проблеми

культури спілкування розкриває Р. Шулигіна (2007); проблеми педагогічного спілкування в контексті педагогічної культури – І. Зязюн, О. Корніяка (2006). Такі українські вчені, як О. Корніяка (2006), В. Тернопільська (2009), О. Шестобуз (2006) присвятили свої дослідження вивченню питань комунікативної культури школяра, молодшого школяра.

Багаточисельними дослідниками мови мова та мовлення розглядаються як продукти культури (Г. Гладіна, М. Львов, Т. Ладиженська, Л. Мацько та ін.). «Як культурний феномен мовлення виступає своєрідною формою пізнання людиною предметів і явищ дійсності й засіб спілкування людей між собою» (Вербещук, 2016, с. 13). І. Бех, досліджуючи проблеми, пов'язані з вихованням особистості, наголошує на зв'язку вольового розвитку людини з мовленням і мисленням; розглядає внутрішнє мовлення як механізм довільної регуляції поведінки; розкриває психологічні чинники дієвості мовленнєвого впливу (Бех, 2008, с. 558–581). Різні аспекти формування мовленнєвої культури школярів відбито в працях сучасних дослідників (М. Вашуленко, С. Голобородько, С. Єрмоленко, Л. Мамчур, Л. Паламар).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Загальновідомо, що найважливішим механізмом, що забезпечує культурну ідентифікацію, є мова. Однак цей механізм необхідно розглядати і як живий організм, в якому відображаються долі, думи і прагнення народу, і як засіб формування духовно багатого особистості, яка вміє толерантно будувати свої відносини з людьми як своєї, так і іншої національності, а оскільки це неможливо поза контекстом національної духовної традиції, то засвоєння мови означає прилучення до неї, занурення в скарбницю національної культури. Варто зазначити, що правильність мови базується на нормах, зазначених в словниках і довідниках, де позначено стиль, особливості вимови слова. Звідси випливає, що культура мови передбачає дотримання мовцем вимог володіння правилами вимови і слововживання, вміння вдаватися до виразних мовних засобів з урахуванням цілей і завдань мови.

Культуру мовлення трактують по-різному: як синонім культури мови; як конкретну реалізацію мовних властивостей і можливостей в умовах повсякденного спілкування; як самостійну лінгвістичну дисципліну. Разом із тим, культура мовлення розкриває не тільки її нормованість і багатство, а й загальну культуру людини, її вихованість, тактовність, толерантність до інших тощо, вона стає відображенням культури спілкування. Під цим кутом культура мовлення постає одночасно складовою частиною і показником культури спілкування. Одне без іншого не існують. Саме в цьому ракурсі тема здається нам цікавою і не достатньо дослідженою.

Метою статті є розкриття особливостей проблеми формування культури мовлення учнів молодших класів як показника культури спілкування.

Виклад основного матеріалу дослідження. «Спілкування як основа психічного розвитку людини здійснюється протягом онтогенезу в мовленнєвій формі. Саме мовлення забезпечує первинну соціалізацію дитини через означальну та комунікативну функції» (Бех, 2008, с. 558).

Зупинимося на особливостях культури мовлення, які розкриваються через якісні характеристики мови.

Основною якістю писемного та усного мовлення є її точність. Вона визначається як комунікативна якість мови, яка полягає у відповідності способів вираження описуваної дійсності, а також в умінні висловити думку за допомогою такого набору мовних засобів, який би максимально повно відповідав поняттю, яке виражається. Слід додати, що точність мови визначається як досконале знання предмету мовлення, логікою мислення, умінням підбирати потрібні слова.

Наступною якістю мови є логічність. Мова визнається логічною за умови, якщо вона правильно відображає елементи реальної дійсності і визначає сутність понять, об'єктивно передає їх відносини і взаємозв'язок. Головними маркерами логічно побудованої мови є смислова та синтаксична організації окремих пропозицій, текстів. Це означає, що слід домогтися смислових несуперечностей висловлювання, змістовної цілісності тексту, послідовного вибудовування синтаксичних конструкцій для досягнення логічності мовлення (Корніяка, 2006). Недотримання перерахованих вище факторів призводить до алогічності або нелогічності мови.

Важливою якістю мови є її виразність. Виразна мова має таку структуру, яка дозволяє викликати і підтримувати інтерес у аудиторії, а значить, посилювати враження від сказаного. Можливе трактування виразності мовлення через її естетичність, гармонійну побудову, що сприяє розкриттю виражальних можливостей слів і словосполучень. Експресія мови, або виразність, досягається використанням у мові фігур, тропів, структур – художньо-виразних засобів. Дані засоби поживляють, перетворюють мову, сприяють її кращому сприйняттю з боку слухача (Степанов, 2006).

Необхідною для культури мовлення є її доречність в залежності від мовної, соціальної ситуації, вікових особливостей слухачі, стилю спілкування, мети висловлювання тощо.

Крім того, мова не тільки містить певну інформацію, вона передає ставлення мовця до неї і слухачів; вона демонструє комунікативні якості

співрозмовників, тактовність/нетактовність, ввічливість/неввічливість при висловлюванні своїх думок і відчуттів.

Кропітка робота з формування і становлення особистості починається з формування культури спілкування, адже через спілкування людина стає людиною, соціалізується. В свою чергу, спілкування можливе тільки через мову, яка має вираження в мовленні або в мові жестів. Набуття навичок спілкування через мовлення відбувається в сім'ї, в дитячих освітніх установах. В початковій і загальноосвітній школі ці навички набувають розвитку, учнів навчають і технічним умінням: послідовності, чіткості побудови мови, вмінням говорити, підвищуючи і знижуючи тон голосу, прискорюючи або сповільнюючи темп проголошення фрази, говорити, висловлювати голосом свої почуття, інтонувати, надавати голосу забарвлення. З огляду на всі перераховані вище характеристики мовлення, що визначають її культуру, обираються методи і організаційні форми щодо її формування та подальшого розвитку, «шляхи формування соціально-комунікативної культури» (Тернопільська, 2009).

Учень повинен відчувати, що вся система роботи орієнтована на його безпосередньо діяльність, досвід, світогляд, інтереси, почуття, які враховуються при організації спілкування на уроці. Таким чином, зміст занять будеться на обговоренні актуальних життєвих проблем, а не тільки готових тем або текстів. Механічне відтворення вправ необхідно звести до мінімуму, їх місце в навчанні культурі спілкування займають ігрові ситуації, робота з партнером, завдання на пошук помилок, порівняння і зіставлення, завдяки чому молодші школярі підключають не тільки пам'ять, а й логіку, вміння мислити аналітично і образно (Шестобуз, 2006). Весь комплекс прийомів допомагає створити комунікативне середовище, в якому учні «функціонують»: читають, спілкуються, беруть участь у рольових іграх, викладають свої думки, роблять висновки.

Таким чином, діяльнісний характер уроків з культури мовлення, культури спілкування досягається за допомогою методичних прийомів та завдань на основі ігрового, імітаційного і вільного спілкування. Створюється ситуація успіху, учасники спілкування відчують себе в безпеці від критики, переслідування за помилки (Бондаревська, 2001, с.17).

Наголосимо, що успішність навчання в початковій школі залежить від рівня володіння мовою, всіма видами мовленнєвої діяльності, вільним і правильним виразом власних думок в усній і письмовій мові з урахуванням різних ситуацій спілкування.

Педагогічна робота по формуванню культури мовлення учнів молодших класів складається з декількох компонентів: розвитку мовного

слуху; вироблення літературної мови; поповнення словникового запасу; освоєння комунікативної і етичної сторони мови (Дерев'яно, 2004).

За час педагогічної роботи в початковій школі у нас склалася певна система різних прийомів, методів, завдань і вправ, спрямованих на підвищення культури мовлення молодших школярів як показника їх культури спілкування. Зупинимося на деяких з них.

Завдання на підбір рими до слів, відгадування кросворда, утворення нового слова шляхом зміни порядку складів, зміни наголосу і подальше обговорення зміненого значення слова. Дані вправи сприяють розвитку мовного слуху, також розвивають у дітей природне мовне чуття (Проценко, 2004).

Робота зі скоромовками, чистомовками дозволяє підвищити якість мовленнєвої сторони мови учнів. Дітям пропонується прочитати їх пошепки, з різною гучністю, інтонацією: радісно, сумно, здивовано. Під час роботи зі скоромовками, і не тільки, практикується використання ігрових технологій, наприклад, гри «Скоромовна стрічка»: на кінцях двох паличок зав'язується стрічка; по команді вчителя два учня скручують її і вимовляють скоромовку; учень, який швидше скрутить стрічку і правильно вимовить скоромовку, виграє (Шулигіна, 2007).

Збагачення словникового запасу здійснюється наступними вправами і завданнями: підбір антонімів, синонімів, прикметників, робота з загадками, порівняння предметів за різними ознаками, а також розгорнутими відповідями на питання за професіями, кольором, розміром овочів і фруктів.

Робота над комунікативною й етичними сторонами мови будується на створенні спеціальних комунікативних ситуацій, які спонукають школяра до мовного вислову, викликають інтерес і бажання поділитися своєю думкою. Учням можна запропонувати скласти загадку, ліричну мініатюру, розповідь від імені неживого предмета, казку, закінчити речення «Якби ...», «Яким я себе бачу через 5 років ...» та ін. (Більдіна, 2014).

У зв'язку з тим, що дитина молодшого шкільного віку емоційно залежна від оцінки вчителя, останньому рекомендується демонструвати схвалення дій учня. Підтримка, схвалення дають дитині орієнтири і приклад, як слід поводитися, сприяють створенню психологічного комфорту. Вкрай важливо, щоб учні регулярно чули компліменти від однолітків, батьків, вчителів, що призводить до засвоєння ними компліменту як одного з проявів доброзичливості до навколишнього світу. Сучасна освіта (в тому числі і перш за все уроки з розвитку мовлення) орієнтована не тільки на засвоєння знань, умінь і навичок, а й на розвиток

особистості, її здібностей, сприяють її вихованню, вчать культури спілкування, формують загальну культуру.

У концепції Нової української школи (НУШ) виховання проголошується в якості ведучої цілі освіти. Основним завданням сучасної шкільної освіти стає формування в учнів ключових компетенцій, найважливішою з яких є комунікативна. Її виділення не тільки зумовило підвищення статусу мови як навчального предмета, а й актуалізувало проблеми розробки нових підходів до системи навчання мови в школі.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, для молодшого школяра грамотна мова і мовленнєва культура – гарант успішного навчання і розвитку, спілкування і загальної культури. Культура мовлення в початковій школі формується і розвивається через певну систему завдань, вправ і методів, серед них: робота зі скоромовками, підбір антонімів, синонімів, прикметників, складання загадок, техніки художнього читання (бігле читання, творче читання), складання ліричних мініатюр, оповідань від імені неживого предмета, робота в парі зі створення діалогу на задану тематику тощо. Отже, культура мовлення молодших школярів не обмежується тільки дотриманням норм і правил грамотного письма, правильної вимови, а виступає як компонент і показник культури спілкування і загальної культури особистості.

Наступність у формуванні культури спілкування в учнів середньої і старшої школи передбачає оволодіння *знаннями*: психологічних особливостей людини; психологічних бар'єрів спілкування і шляхів їх усунення; етикету; основ культури поведінки; основ культури мовлення; основ культури зовнішнього вигляду; основ комунікації; а також *вміннями*: бути учасниками комунікативної діяльності на основі діалогу; організувати комунікативну діяльність; регулювати процеси спілкування; слухати і розуміти; вступати в контакт; висловлювати свої думки; адекватно відгукуватися на психологічний стан іншої людини і її поведінку; вибирати відповідну форму спілкування; аналізувати себе й інших і давати собі оцінку; самовизначатися тощо. Ці питання є перспективними у майбутніх дослідженнях.

Література

1. Бех І.Д. Виховання особистості : підручник. Київ : Либідь, 2008. 848 с.
2. Більдіна М. Педагогічні умови формування культури поведінки молодших школярів у позакласній діяльності. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2014. Вип. 48. С. 182–186.

3. Бондаревська Є. В. Сенс і стратегія особистісно-орієнтованого виховання. *Педагогіка*. 2001. № 1. С. 17–24.
4. Вербещук С. В. Формування мовленнєвої культури учнів початкової школи в процесі літературного читання: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 – теорія і методика навчання (українська мова). Івано-Франківськ, 2016.
5. Дерев'янку Н. П. Теоретичні засади формування громадянської культури учнів загальноосвітньої школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». Луганськ, 2004.
6. Корніяка О. М. Психологія комунікативної культури школяра. Київ : Міленіум, 2006.
7. Проценко О. П. Етикет як аксіологічний вимір культури поведінки і спілкування: автореф. дис. ... канд. філ. наук: спец. 09.00.07 «Логіка». Київ, 2004.
8. Степанов О. М. Психологічна енциклопедія. Київ : Академвидав, 2006.
9. Тернопільська В. І. Шляхи виховання соціально-комунікативної культури молодших школярів. *Початкова школа*. 2009. № 10. 9–12.
10. Шестобуз О. С. Вікові особливості формування комунікативної культури молодших школярів. *SWorld – 20-27 December*. 2006. С. 22–30
11. Шулигіна Р. А. Формування культури спілкування старшокласників у виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання». Київ, 2007.

References

1. Bekh, I. D. (2008) *Vykhovannya osobystosti*: Pidruchnyk [*Personality education: textbook*]. Kyiv: Lybid', 848 (ukr).
2. Bil'dina, M. (2014) *Pedahohichni umovy formuvannya kul'tury povedinky molodshykh shkolyariv u pozaklasnyy diyal'nosti* [Pedagogical conditions of formation of behavior of junior schoolchildren in extracurricular activities]. *Psykhologo-pedahohichni problemy sil's'koyi shkoly*, 48, 182-186 (ukr).
3. Bondarevs'ka, Ye. V. (2001) *Sens i stratehiya osobystisno-oriyentovanoho vykhovannya* [The meaning and strategy of personality-oriented education]. *Pedahohika*, 1, 17–24 (ukr).
4. Verbeshchuk, S.V. (2016). *Formuvannya movlennevoi kultury uchniv pochatkovoii shkoly v protsesi literaturnoho chytannya* [Formation of speech culture of elementary schoolchildren in the process of literaturnoho reading]. (Candidate's thesis in Pedagogy). Ivano-Frankivsk (ukr).
5. Derev'yanko, N. P. (2004) *Teoretychni zasady formuvannya hromadyans'koyi kul'tury uchniv zahal'noosvitn'oyi shkoly* [Theoretical principles of formation of civic culture of students of secondary school] (Abstract of Candidate's Thesis in Pedagogy: 13.00.01). Luhans'k (ukr).
6. Korniyaka, O. M. (2006) *Psykhohihiya komunikatyvnoi kul'tury shkolyara* [Psychology of communicative culture of the student]. Kyiv: Milenium (ukr).
7. Protsenko, O. P. (2004) *Etyket yak aksiolohichnyy vymir kul'tury povedinky i spilkuvannya* [Etiquette as an axiological dimension of the culture of behavior and

- communication*]. (Abstract of Candidate's Thesis in Philosophy: 09.00.07). Kyiv: "Lohika" (ukr).
8. Stepanov, O. M. (2006) *Psykhologichna entsyklopediya [Psychological Encyclopedia]*. Kyiv: Akademvydav (ukr).
 9. Ternopil's'ka, V. I. (2009) Shlyakhy vykhovannya sotsial'no-komunikatyvnoyi kul'tury molodshykh shkolyariv [Ways of education of social and communicative culture of junior schoolchildren]. *Pochatkova shkola, 10*, 9–12 (ukr).
 10. Shestobuz O.S. (2006) Vikovi osoblyvosti formuvannya komunikatyvnoyi kul'tury molodshykh shkolyariv [Age features of formation of communicative culture of junior schoolchildren]. *SWorld – 20-27 December*. 22-30 (ukr).
 11. Shulyhina, R. A. (2007) *Formuvannya kul'tury spilkuvannya starshoklasnykiv u vykhovnomu protsesi zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladiv [Formation of culture of communication of senior pupils in educational process of comprehensive educational institutions]* (Abstract of Candidate's Thesis in Pedagogy: 13.00.07). Kyiv (ukr).

ФОРМИРОВАНИЕ КУЛЬТУРЫ РЕЧИ У МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ КАК ПОКАЗАТЕЛЯ ИХ КУЛЬТУРЫ ОБЩЕНИЯ

А. К. Раду, С. С. Рашидова

Учитывая то, что основной задачей современного школьного образования определено формирование у учащихся ключевых компетенций, важнейшей из которых является коммуникативная, акцентировано, что работа по формированию и становлению личности происходит через общение и начинается с развития речи уже в семье, далее в детских образовательных учреждениях, продолжается в общеобразовательной и старшей школах.

В статье рассмотрены особенности формирования культуры речи у младших школьников как показателя и составляющей культуры общения. Доказано, что культура речи и культура общения не существуют друг без друга. Культура речи предполагает соблюдение говорящим правил произношения и словоупотребления, умение прибегать к выразительным языковым средствам с учетом целей и задач языка. Вместе с тем, культура речи раскрывает не только нормированность и богатство языка, но и общую культуру человека, его воспитанность, тактичность, толерантность к другим и т.д., она становится отражением культуры общения.

Авторами представлен актуальный взгляд на изучаемую проблему в педагогической науке; раскрыты качественные характеристики культуры речи; представлены практические пути формирования и развития речевой культуры.

Отмечено, что педагогическая работа по формированию культуры речи учащихся младших классов состоит из развития речевого слуха; выработки литературного произношения; пополнения словарного запаса; освоения коммуникативной и этической стороны языка (Деревянко) и проходит через определенную систему заданий, упражнений, методов и форм (некоторые из них

представлены в данной статье). Содержание занятий строится через: обсуждение актуальных жизненных проблем; использование игровых технологий; индивидуальную работу и работу в паре, в диалоге; задания на поиск ошибок, сравнение и сопоставление; творческие задания на развитие воображения, фантазии (создание сказок, рассказов, творческое чтение и т.д.). Такие формы и методы работы способствуют не только развитию памяти, но и логики, аналитического и образного мышления, учат слушать, высказывать мнение, учат взаимопониманию, толерантности и сотворчеству.

Ключевые слова: культура речи, языковая культура, культура общения, младшие школьники.

SPEECH CULTURE FORMATION AMONG YOUNG SCHOOLCHILDREN AS AN INDICATOR OF THEIR COMMUNICATION CULTURE

A. K. Radu, S. S. Rashydova

It is determined that the main task of modern school education is the formation of key competencies among schoolchildren. Considering that fact, the most important competency is communicative one, it is emphasized that the work on the formation and development of a personality occurs through communication and begins with the development of speech already in the family, then in children's educational institutions, continues in comprehensive and high schools.

The authors examine the features of speech culture formation among young schoolchildren as an indicator and component of communication culture. It has been proven that the speech culture and the communication culture do not exist without each other. The speech culture presupposes adherence to the speaker of the rules of pronunciation and word use, the ability to use expressive linguistic means, taking into account the goals and objectives of the language. At the same time, the speech culture reveals not only the normalization and richness of the language, but also the general culture of a person, his good breeding, tact, tolerance towards others, etc., it becomes a reflection of the communication culture.

The authors present an up-to-date view of the problem under study in pedagogical science. In the article the qualitative characteristics and practical ways of formation and development of speech culture are presented.

It is noted that the pedagogical work on the formation of the speech culture among young schoolchildren consists of the development of speech hearing; development of literary pronunciation; replenishment of vocabulary; mastering the communicative and ethical side of the language (Derevyanko) and goes through a certain system of tasks, exercises, methods and forms (some of them are presented in this article). The content of the lessons is built through discussion of current life problems; use of gaming technologies; individual work and work in pairs, in dialogue; tasks for finding errors, comparison; creative tasks for the development of imagination, fantasy (creation of fairy tales, stories, creative reading, etc.). Such forms and methods of work contribute not only

to the development of memory, but also logic, analytical and imaginative thinking, teach to listen, express an opinion, and teach mutual understanding, tolerance and co-creation.

Key words: *Speech culture, linguistic culture, communication culture, young schoolchildren.*

Раду Аліна Костянтинівна – магістрантка 1 курсу педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету (м. Ізмаїл, Україна). E-mail: radu.alya@gmail.com

Раду Алина Константиновна – магістрантка 1 курса педагогического факультета Измаильского государственного гуманитарного университета (г. Измаил, Украина). E-mail: radu.alya@gmail.com

Radu Alina Kostiantynivna – 1st year master's student at the Faculty of Pedagogy of Izmail State University for the Humanities (Izmail, Ukraine). E-mail: radu.alya@gmail.com

Рашидова Світлана Станіславівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Северодонецьк, Україна). E-mail: svetlana101068@gmail.com

Рашидова Светлана Станиславовна – кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры педагогики Восточноукраинского национального университета имени Владимира Даля (г. Северодонецк, Украина). E-mail: svetlana101068@gmail.com

Rashydova Svitlana Stanislavivna – Candidate of Pedagogical Sciences (Ph.D. in Education), Associate Professor at the Pedagogy Department of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Severodonetsk, Ukraine). E-mail: svetlana101068@gmail.com